

“I wish I knew more” – “Ich wünschte, ich wüsste mehr” – “Θα ήθελα να ήξερα περισσότερα”

– Το πρωτότυπο πρόγραμμα δράσεων του “Χανιώτη” Γερμανού Konstantin Fischer, που έβαλε στόχο στην ζωή του να σπάσει την σιωπή για τα ναζιστικά εγκλήματα των Γερμανών στην Ελλάδα και να ενημερώσει τους σημερινούς Έλληνες και Γερμανούς για τα αίτια, τον ρόλο και τις πληγές, που άφησαν πίσω τους!

Επιμέλεια: Ευθύμιος Χατζηϊωάννου.

Ο Konstantin Fischer / Κωνσταντίνος Φίσερ, δεν είναι ένας -όπως θα έλεγε κάποιος- τυπικός Γερμανός. Αρνήθηκε να μπει στην μαζική γραμμή παραγωγής της χώρας του και έφυγε αρκετά νέος για να έρθει να ζήσει μόνιμα στα Χανιά της Κρήτης. Γεννημένος στο Αμβούργο της Γερμανίας το 1967. αρχικά σπούδασε στην πατρίδα του συντηρητής επίπλων και αργότερα ασχολήθηκε συστηματικά με τις Καλές Τέχνες. Έχει παρουσιάσει το εικαστικό του έργο σε ατομικές και ομαδικές εκθέσεις στη Γερμανία, στην Ελλάδα, στην Τουρκία, στην Μποτσουάνα και στην Ζάμπια. Έργα του βρίσκονται στο «Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης – Ελαιουργείον», στη «Λαϊκή Βιβλιοθήκη Παλαιών Ρουμάτων» και σε ιδιωτικές συλλογές στην Ευρώπη και στην Αφρική. Πέρα από την ασχολία του με την Τέχνη δραστηριοποιείται ενεργά στα πλαίσια της μη-κυβερνητικής οργάνωσης «Νέοι Πολίτες του Κόσμου». Τα τελευταία 20 χρόνια ζει και εργάζεται στα Χανιά .

«Δεν μου άρεσε η “δυτικοποίηση”, ο αμερικανοποιημένος τρόπος ζωής, το συνεχές τρέξιμο, το άγχος και η αγωνία για τα λεφτά»

Ο ίδιος του λέει για την απόφασή του αυτή να εγκατασταθεί στην Ελλάδα και μάλιστα στην Κρήτη: «Αυτό, που με κράτησε στα Χανιά, ήταν ο απλός τρόπος ζωής, σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης. Από το σχολείο κι’ όλες είχα πάρει ως μάθημα επιλογής τα Αρχαία Ελληνικά και πάντα με συνάρπαζαν αυτές οι αξίες. Δεν μου άρεσε η “δυτικοποίηση”, ο αμερικανοποιημένος τρόπος ζωής, το συνεχές τρέξιμο, το άγχος και η αγωνία για τα λεφτά, για το πώς να τα οικονομήσεις. Αυτό ήταν κάτι, που ξεκίνησε στην Γερμανία το 1980.

Τότε και εμείς στην Γερμανία, ως νέοι, κοροϊδεύαμε τους συνομηλικούς μας, που επέλεγαν τα Οικονομικά ως σπουδές και τελικά αυτοί είναι τώρα, που μας κυβερνούν, μέσα από το τραπεζικό σύστημα, αυτοί κερδοσκοπούν και βγάζουν απίστευτα χρήματα»

Ο Κωνσταντίνος κράτησε, όμως, από την πατρίδα του τον συστηματικό τρόπο εργασίας για την επίτευξη του στόχου του.

Οι καρτες, που “αναζητούν” την αιτία, τον ρόλο και το μέγεθος των πληγών, που άφησαν πίσω τους οι εγκληματικές ενέργειες των Ναζί, τόσο στην Κρήτη, όσο και στους Γερμανούς

Και ο τελευταίος στόχος, που είχε θέσει ο Κωνσταντίνος Φίσερ, ήταν να ενημερώσει τους νεώτερους για τις επιπτώσεις, που είχαν τα εγκλήματα των Ναζί στις επόμενες γενιές, σπάζοντας το φράγμα της σιωπής για τα εγκλήματα των Γερμανών, ένα θέμα ταμπού ακόμη και για τους Έλληνες. Τί ακριβώς έκανε; Σίγουρα, όχι κάτι το απλό και το συνηθισμένο. Δημιούργησε κάτω από ένα project με τίτλο “I wish I knew more” – “Ich wünschte, ich wüsste mehr” – “Θα ‘θελα να ήξερα περισσότερα”, εννέα διαφορετικές καρτ ποστάλ, που “αναζητούν” την αιτία, τον ρόλο και το μέγεθος των πληγών, που άφησαν πίσω τους οι εγκληματικές ενέργειες των Ναζί, τόσο στην Κρήτη, όπου ζει μόνιμα τα τελευταία 23 χρόνια, όσο και στους Γερμανούς. Τις κάρτες αυτές τις μοίρασε σε καφετέριες στα Χανιά, ενώ τις ημέρες του Πάσχα βρέθηκε στο Αμβούργο, όπου και μεγάλωσε, για να κάνει το ίδιο, να μοιράσει, δηλαδή, τις κάρτες αυτές σε στέκια της νεολαίας.

Υπάρχει, τέλος, και μια δέκατη, άδεια κάρτα, την οποία καλείται ο κάθε ένας να συμπληρώσει ο ίδιος. Και αυτό, επειδή παραμένουν πολλές απορίες.

«Αφού η Γερμανία αρνείται να επιστρέψει στην Ελλάδα το αναγκαστικό δάνειο, που πήρε στην Κατοχή, πρέπει να παραδεχθώ, ότι εγώ, ένας Γερμανός υπήκοος, γεννημένος την δεκαετία του '60, μεγάλωσα με κλοπιμαία»

Απορίες, που πηγάζουν από το γεγονός, ότι η σιωπή κυριαρχούσε, τόσο στις οικογένειες των θυμάτων, όσο και στις οικογένειες των εγκληματιών. Απορίες, σχετικά με το πώς δεν αποδόθηκε ποτέ δικαιοσύνη για τα γερμανικά εγκλήματα πολέμου στην Ελλάδα και γενικότερα για τα εγκλήματα των Ναζί σε όλη την Ευρώπη, αλλά και απορίες με το πώς αποδέχονται νέοι Έλληνες, Γερμανοί και άλλοι Ευρωπαίοι τόσα χρόνια μια κατάσταση ατιμωρησίας, που υπονομεύει τα θεμέλια του κράτους δικαίου, της δημοκρατίας και των ευρωπαϊκών σχέσεων. Ο ίδιος αναφέρει στο site του, όπου συγκεντρώνει το σύνολο των project των τελευταίων ετών: «Το πρότζεκτ μου δεν ασχολείται με τα εγκλήματα του εθνικοσοσιαλισμού. Είναι ακριβώς το αντίθετο: Ασχολείται με τις μεταπολεμικές γενιές και με τον τρόπο, που αποδεχόμαστε ή αγνοούμε το παρελθόν, που κληρονομήσαμε. Περιοριζόμαστε στον τόπο, που γεννήθηκα και μεγάλωσα, το Αμβούργο, και στον τόπο, όπου ζω πάνω από δύο δεκαετίες, τα Χανιά της Κρήτης.

Αφού η Γερμανία αρνείται, μέχρι και σήμερα ακόμη, να καταδεχθεί να μιλήσει για τις επανορθώσεις για την γερμανική κατοχή στην Ελλάδα από το 1941 μέχρι το 1944 ή να επιστρέψει το αναγκαστικό δάνειο, που πήρε σε βάρος της Ελλάδας κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, πρέπει να παραδεχθώ, ότι εγώ, ένας Γερμανός υπήκοος, γεννημένος την δεκαετία του '60, μεγάλωσα με κλοπιμαία!

«Η πρώτη γενιά δήλωνε, πως δεν ήξερε, η δεύτερη έζησε με τις τύψεις.. Δεν μπορεί να μεταθέσουμε το πρόβλημα αυτό στην επόμενη γενιά»

Γι' αυτό και στο πρότζεκτ μου μετακινούμαι από την γνωστή γερμανική δικαιολογία “Δεν ξέραμε τίποτα...” σε ένα πολύ προσωπικό “Θα ‘θελα να ήξερα περισσότερα...”. Κι έτσι προσπαθώ να καταδείξω τις επιπτώσεις, που είχε ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος στα άτομα, μέσα στο εκάστοτε κοινωνικό τους πλαίσιο, όπως επίσης και τις αδικίες, που συνέβησαν την μεταπολεμική εποχή, και επιπλέον να απεικονίσω τον τρόπο, με τον οποίο οι ολέθριες συνέπειες εξακολουθούν να καταδιώκουν μέχρι σήμερα τους επιζώντες και των δύο πλευρών».

Απαντώντας σε ερωτήσεις Ελλήνων δημοσιογράφων, από διάφορα έντυπα και διαδικτυακά ΜΜΕ, ο Κωνσταντίνος Φίσερ τονίζει:

«Δεν ήθελα να είμαι ένας ακόμη στην αλυσίδα αυτή, που έχει δημιουργηθεί από το τέλος του πολέμου έως σήμερα. Η πρώτη γενιά δήλωνε, πως δεν ήξερε, η δεύτερη έζησε με τις τύψεις ακόμη και σε βαθμό κιτς. Δεν μπορεί να το μεταθέσουμε το πρόβλημα στην επόμενη γενιά. Πρέπει να μιλήσουμε επιτέλους.

«Δεν μπορούμε να κρατάμε αυτή την σιωπή και αυτόν τον πόνο, που υπάρχει για μία ακόμη γενιά»

Δεν μπορούμε να κρατάμε αυτή την σιωπή και αυτόν τον πόνο, που υπάρχει για μία ακόμη γενιά». Όπως αναφέρει, οι Γερμανοί έχουν δημιουργήσει πολλά μικρά “Αουσβιτς”, αν και τα φώτα της δημοσιότητας έχουν πέσει για συγκεκριμένους λόγους μόνον στην προσπάθεια αναγνώρισης της γενοκτονίας των Εβραίων. Σε ότι αφορά τις ιστορίες των καρτ ποστάλ αναφέρει, ότι «είναι η δική μου οικογένεια, οι γείτονες εδώ στα Χανιά, φίλοι φίλων, ιστορίες που άκουσα, βγαίνοντας λίγο πιο έξω από την πόλη. Ιστορίες, που δεν ολοκληρώθηκαν ποτέ, λόγω της σιωπής».

Πριν από αρκετά χρόνια ο δραστήριος Κωνσταντίνος Φίσερ είχε συγκεντρώσει επιζώντες από τις ναζιστικές θηριωδίες και βοήθησε, ώστε να αποζημιωθούν από το Αυστριακό Κράτος – κομμάτι τότε της ναζιστικής Γερμανίας – το οποίο είχε αποδεχθεί τις ευθύνες του.

Ακολουθούν οι 9 κάρτες με τις απορίες του Κωνσταντίνου Φίσερ. Περισσότερα για την δουλειά του μπορεί να βρει κάθε ενδιαφερόμενος στην ιστοσελίδα του, www.konstantin-fischer-hania.com, όπου, μεταξύ άλλων, γράφει και τα ακόλουθα:

“I wish I knew more” – “Ich wünschte, ich wüsste mehr” – “Θα ήθελα να ήξερα περισσότερα” – Τι γράφουν οι 9 κάρτες για την κάθε περίπτωση

– Θα ήθελα να ήξερα περισσότερα για την Κατερίνα Βαρδουλάκη, την κυρία Κατίνα, την γειτόνιά μου τόσα χρόνια στα Χανιά, που μου μαγείρευε κάθε ημέρα, που ανησυχούσε, όταν δεν ήμουν καλά, που με φρόντιζε, όταν ήμουν άρρωστος. Πολλές φορές μου μιλούσε για την ζωή της στο χωριό της στη νότια Κρήτη, που τώρα είναι εγκαταλελειμμένο και για την οικογένειά της, παλιότερα και πιο μετά στα Χανιά. Μόνο για τον μεγαλύτερο αδελφό της, που είχε χάσει στον πόλεμο, δεν μιλούσε ποτέ, για να να μη με κάνει να νιώσω άσχημα, για να μη νιώσω άσχημα εγώ, ένας αυτοεξόριστος από την Γερμανία, που βίωνα την φιλοξενία σε έναν τόπο, που είχε υποφέρει τα πάνδεινα από την γερμανική κτηνωδία, από την χειρότερη δυνατή αδικία.

– Θα ήθελα να ήξερα περισσότερα για τον Θεόδωρο Γιωργιακάκη, που αιχμαλωτίστηκε για συμμετοχή στην αντίσταση και στάλθηκε στο στρατόπεδο συγκέντρωσης του Μαουτχάουζεν, όπου έχασε τον αδελφό του Γιώργο. Αναρωτιέμαι, πώς τα κατάφερε σε όλη του τη ζωή να κάνει τον διαχωρισμό ανάμεσα στους στρατιώτες, που διέπραξαν εγκλήματα και σ’ εκείνους, που δεν διέπραξαν. Ανάμεσα στις γενιές, που υποστήριξαν ή ανέχτηκαν τον εθνικοσοσιαλισμό και στις επόμενες. Θα ήθελα να ήξερα πώς αυτός ο άνθρωπος, με το τρομερά υπεύθυνο ένστικτο δικαιοσύνης που τον χαρακτήριζε, κατάφερε να τα βγάλει πέρα με τις αδικίες, που υπέστη κατά την διάρκεια του πολέμου και μετά τον πόλεμο.

– Θα ήθελα να ήξερα περισσότερα για την Μαρία Δεσποτάκη από τον Κακόπετρο Χανίων, που οι τέσσερις γιοι της, Εμμανουήλ, Σπύρος, Αναστάσιος και Χαράλαμπος εκτελέστηκαν σε αντίποινα για αντιστασιακές δράσεις, με τις οποίες δεν είχαν καμία σχέση. Και που μετά εξαναγκάστηκε από τους ίδιους Γερμανούς στρατιώτες να τους μαγειρέψει κοτόπουλα που τα ‘χαν κλέψει από κάπου, ενώ οι γιοί της κείτονταν νεκροί στην άκρη του δρόμου. Θα ‘θελα να την είχα γνωρίσει όσο ζούσε, θα ήθελα να είχα μπορέσει να της πω πόσο ντρέπομαι: πόσο ντρέπομαι που μεγάλωσα σε μια Γερμανία που ποτέ της δεν νοιάστηκε για τα εγκλήματα πολέμου που έγιναν στην Ελλάδα, σε μια Γερμανία που ποτέ δεν σκέφτηκε σοβαρά να της πληρώσει μια αποζημίωση. Πόσο ντρέπομαι που μεγάλωσα σε μια χώρα που αρνείται μέχρι σήμερα να πληρώσει στην Ελλάδα τις επανορθώσεις.

– Θα ήθελα να ήξερα περισσότερα για τον Νίκο Ερηνάκη. Θα ήθελα να ήξερα περισσότερα για τον χρόνο, που έζησε στο στρατόπεδο συγκέντρωσης του Μαουτχάουζεν. Θα ήθελα να τον είχα ερωτήσει πολλά πράγματα, όταν ακόμα ζούσε. Θα ήθελα να ήξερα, πώς θα ένιωθε, αν μάθαινε, ότι η γυναίκα του και τα παιδιά του δεν πήραν τελικά ολόκληρη την αποζημίωση, που του είχε υποσχεθεί η γερμανική νομοθεσία τον Αύγουστο του 2000. Θα ‘θελα να ήξερα τι θα έλεγε, ακούγοντας όλες τις σάπιες δικαιολογίες της Γερμανίας.

– Θα ήθελα να ήξερα περισσότερα για την γιαγιά μου από την πλευρά της μητέρας μου, την Loni Oberländer. Θα ήθελα να ήξερα, αν ποτέ αναμετρήθηκε με την συμμετοχή του παππού μου και την δική της, από μικρή κιόλας, στον εθνικοσοσιαλισμό, τότε, ή έστω μετά τον πόλεμο. Θα ήθελα να ήξερα, πώς μπορώ να συμπιλιωθώ με τα αισθήματά μου για μια γλυκιά και στοργική γιαγιά, ξέροντας, ότι ήταν ναζί.

– Θα ήθελα να ήξερα περισσότερα για τον Ηλία Όσμο, που οχτάχρονος πνίγηκε καθ’ οδόν προς το Αουσβιτς μαζί με την μεγαλύτερα αδελφία του Ρόζα και Σολομώντα, μαζί με τον πατέρα τους Δαυίδ και μαζί με ολόκληρη την εβραϊκή κοινότητα των Χανίων. Θα ‘θελα να ήξερα, αν ονειρευόταν να γίνει Ραβίνος, σαν τον παππού του. Θα

ήθελα να γινόταν να τον συναντήσω. Να τον συναντήσω σε μια πόλη, που θα είχε μείνει ανέπαφη από αυτόν τον παράλογο πόλεμο. Θα ήθελα να μπορούσα να μιλήσω μαζί του, χωρίς να περιχαρακώνουν την ταυτότητά μας έννοιες, όπως “Εβραίος”, “Γερμανός”, “Ραβίνος”, “τελική λύση”, χωρίς να βαραίνουν πάνω στην επικοινωνία μας.

– Θα ήθελα να ήξερα περισσότερα για τη Βικτώρια Φερμών, την μοναδική Εβραία, που επέζησε στα Χανιά, όταν οι Γερμανοί συνέλαβαν όλα τα μέλη της κοινότητας στις 19 Μαΐου 1944. Αναρωτιέμαι, πώς τα κατάφερε να επιζήσει τους υπόλοιπους μήνες της κατοχής, αναρωτιέμαι, πότε έμαθε, ότι ήταν η μόνη, που επέζησε. Θα ήθελα να ήξερα, πώς ένιωθε, όταν χρόνια αργότερα άρχισαν Γερμανοί τουρίστες να επισκέπτονται το νησί της Κρήτης, την πόλη των Χανίων, την “Οβραϊκή”, την παλιά εβραϊκή συνοικία της πόλης. Θα ήθελα να ήξερα, τι ένιωθε, όταν έβλεπε τους παλιούς στρατιώτες να επιστρέφουν στον τόπο των εγκλημάτων τους, τι ένιωθε για τα παιδιά τους και τα εγγόνια τους, αυτή, που δεν της έμελλε ποτέ να κάνει δικά της παιδιά.

– Θα ήθελα να ήξερα περισσότερα για τον παππού μου Felix Fischer, θα ήθελα να ήξερα περισσότερα από αυτά τα λίγα, ότι δηλαδή για μια περίοδο ήταν στρατιώτης στην Αθήνα και ότι στο τέλος του πολέμου αιχμαλωτίστηκε στην Γαλλία. Θα ήθελα να ήξερα, τι είδε και τι έκανε. Θα ήθελα να ήξερα, πώς αναλογιζόταν τον πόλεμο μετά, πώς έβλεπε τον ρόλο του στον εθνικοσοσιαλισμό και την συμμετοχή του στα Τάγματα Εφόδου. Και θα ήθελα να ήξερα, ποιόν θεωρούσε υπεύθυνο για τον θάνατο του μεγαλύτερου γιου του στον πόλεμο της Κριμαίας.

– Θα ήθελα να ήξερα περισσότερα για τον πατέρα μου Wolfgang Fischer, που στο Γ’ Ράιχ ήταν παιδί. Θα ήθελα να ήξερα, αν ποτέ του αναρωτήθηκε, γιατί ο μεγαλύτερος αδελφός του Peter, στην ηλικία των 18 χρόνων, κατατάχθηκε οικειοθελώς στον στρατό για έναν πόλεμο, από τον οποίο πρέπει σίγουρα να ήξερε, ότι δεν θα γύριζε πίσω ζωντανός. Θα ήθελα να ήξερα, πώς κατάφερε ο πατέρας μου μια ολόκληρη ζωή να αποφύγει να τεθεί ενώπιος ενωπίω με αυτόν τον θάνατο. Αναρωτιέμαι, αν ποτέ του κατάλαβε, ότι η σιωπή, που επακολούθησε, μας εμπόδιζε, εμένα και τον αδελφό μου, να επικοινωνήσουμε με τον κόσμο γύρω μας. Θα ήθελα να τα είχα σκεφτεί όλα αυτά νωρίτερα, όταν ο πατέρας μου ζούσε ακόμα.